

ŠENTJOŠT

Šentjošt je zaradi svojega upora proti partizanskemu nasilju pojem med slovenskimi vasm. Posledice tega nasilja so bile zelo hude. Zato je vsaka knjiga o zgodovini te vasi lahko še posebej pomembna. V knjigi *Dediščina Župnije Šentjošt* sicer ni poglavja o dogajanju v Šentjoštu med drugo svetovno vojno, saj je to že opisano v dveh knjigah, ki sta jih napisala Marta Keršič in Janko Maček. Ta knjiga je namenjena zgodovini tega območja, predvsem pa ljudem, ki

Župnija Šentjošt je izdala knjigo z naslovom *Dediščina župnije Šentjošt* ter podnaslovom *Ljudje, domačije in znamenitosti*.

tu živijo. Avtorji zajetne knjige (534 strani) so: Tone Košir, Alojz Demšar in Petra Leben Seljak.

V uvodu je najprej razmišljanje o starih časih (namenjena jim je celotna knjiga) oziroma arheologiji, času fevdalizma, imenih in priimkih, šentjoški govoric, denarju, zaselkih, poteh in cestah, nekdanji občini Šentjošt, pošti, obrti in obrtnikih, kmetijski zadrugi, čebelarstvu, društvu, prosveti in telovadni dejavnosti, zdravju ter žrtvam prve svetovne vojne. V poglavju *Vikariat in župnija Šentjošt* sledimo prvim začet-

kom do samostojne župnije, opisane so cerkve, zvonjenje, turnske ure, orgle, kapelice in križi, bogoslužni red, župnišče, mežnarije, pokopališče, vikarji in župniki, redovnice in redovniki, župnijski arhiv in kronika, cerkvena desetina ter bratovščine. Sledi poglavje o ljudski šoli.

V poglavju o znamenitih šentjoščanih jih spoznamo sedemnajst: Janez Skvarča, Franc Košir, Ivan Košir, Jožef Sečnik, Helena Samotorčan, Jožef Gabrovšek, Janez Raztresen, Ivan Skvarča, Roman Malavašič, Vinko Žakelj, dr. Alojz Bernard Slova, Alfonz Malavašič, Stanko Kavčič, Jožef Malovrh, Julijana Kavčič, Jakob Cankar in Julka Fortuna.

Sledi glavni del knjige, kjer je najprej prikazana zgodovina domačij, kakor se je ohranila v arhivskih virih. To sicer krajše poglavje je bolj zahtevno, vendar za domačine prav tako pomembno. Pod lepim in zgovornim naslovom *Domačije* pa se zvrstijo prikazi zgodovine posameznih domačij. Prikazane so vse domačije štirih vasi: Šentjošta, Butajnovce, Planine in Smrečja. Danes se zdi razumljivo, da je Šentjošt osrednja vas tega območja, toda že pogled na franciscejski kataster iz leta 1825 pokaže, da je bilo takrat okoli obeh šentjoških cerkva še zelo malo hiš, le štiri, morda pet. Prvenstvo med štirimi vasmi je pridobil po ustanovitvi vikariata leta 1682. Pri vsaki domačiji je podana najprej njena zgodovina, kakor se jo je dalo razbrati iz arhivskih in tudi ustnih virov, ter posebej nastanek domačije in imena. Pri opisu domačije izvedemo veliko o podobi, življenju in osebnih dogodkih. Tako pri

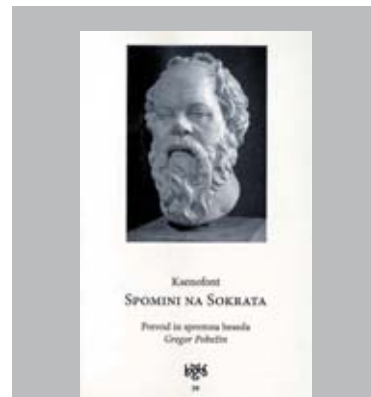
Možinetovi domačiji piše tudi naslednje: »Med drugo vojno so Možinetovi doživeli novo katastrofo, saj so jim 1. 8. 1942 partizani gospodarja, gospodinjino in njeno sestro ter dekle in hlapca odpeljali v gozd v bližino Kajndola in jih tam pobili. Vrnili so se čez dober teden in v noči 10. 8. 1942 požgali vse naredbe, le nova bajta ob potoku je ostala. Ker velik kozolec toplar ni zgorel, so prišli še naslednji dan in uničenje dokončali.« Takšnih zgodb, čeprav le na kratko povzetih, je v tej knjigi veliko. Za domačine pa je prav gotovo najbolj pomemben del, ki opisuje ljudi na posamezni domačiji. Opisani so prebivalci, poroke, otroci, pri mnogih tudi na kratko njihove usode, posebej nesrečne. Na primer za Možinetove je avtor podatek o prvem odkril za leto 1623, potem za 17. stoletje še več drugih, zadnja tri stoletja pa so kar podrobno prikazana. Na koncu sta še dodatka o arhivskih virih za zgodovino hiš na Šentjoškem, seznam literature ter abecedni seznam oseb, domačij in dejavnosti.

Ko se poglobimo v imena krajev, zaselkov, domačij in priimkov, nas presune, kako raznovrstne so te slovenske besede. Tu jih ne bomo navajali, niti za vzorec ne, saj je število, ki jih zdaj ponuja ta knjiga, zelo veliko; pa v njej ni večine ledinskih imen. Očitno je, da če kje, potem je tu prava zakladnica slovenskih zemljepisnih in imenskih besed. Knjiga je tudi bogato opremljena s slikovnim gradivom, posebej so dragocene reprodukcije starih fotografij, s prizori hiš, predvsem pa ljudi. Zaradi vsega povedanega bo knjiga zanimiva tudi širše, za vsakega, ki ga zanima slovenska zgodovina.

triumfalno globoka kapaciteta«, je Ksenofontov Sokrat praktičen učitelj, čigar izjemen format izstopa tudi zato, ker ima ob sebi precej blede sogovornike. Če je Platon ohranil predvsem Sokratovo misel, izvemo pri Ksenofontu več o samem Sokratu in tedanjem času. Prevedek in spremeno besedo je napisal Gregor Pobežin. ■

SPOMINI NA SOKRATA

Ksenofont (428–354 pr. Kr.) je vrstnik Platona, Sokratovega najpomembnejšega filozofskega naslednika, ki je v svojih spisih zgradil doživeto in filozofsko poglobljeno podobo Sokrata. Ko so Atenci leta 399 pr. Kr. usmrtili Sokrata, je bil Ksenofont v Aziji. Rodil se je in živel v času izrednih razmer. Bil je vojaški najemnik in se leta 394 na strani Špate udeležil bitke z združeno atensko in tebansko vojsko. Ker je bil v Atenah razlaščen, mu je Šparta dodelila posestvo, kjer je naslednjih dvajset let užival mirno življenje. Napisal je vrsto del, med njimi *Grško zgodovino* in *Spomini na Sokrata*. Ti pomembno dopolnjujejo Platonovega Sokrata. Medtem ko je Platonov Sokrat briljanten, »ostroumen značaj in

Založba Kud Logos je izdala prevod Ksenofontove knjige *Spomini na Sokrata*.

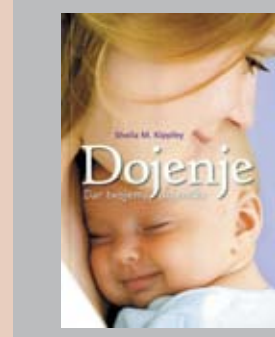
Založba Družina je izdala prevod knjige o dojenju, ki jo je napisala Sheile Kippely, zagovornica dojenja, sobivanja matere in otroka ter naravnega načrtovanja družine.

IVO ŽAJDELA

NOVOSTI NA KNJIŽNEM TRGU**DOJENJE**

Vredno je vztrajati, da dojenje nagradi

Sheila Kippely je napisala spodbudno knjigo za mamice, ki se pripravljajo na prihod novorojenčka in želijo dojeti, pa ne vedo prav, kje in kako bi začele. Odločitev za dojenje je pomemben korak na poti starševstva in verjetno veliko bolj daljnosežna odločitev, kot sprva mislimo. Ko je dojenček med nami, nam velikokrat zmanjka poguma, podpore in vztrajnosti, zato je knjiga z duhovno podporo dojenju dobrodošel pripomoček, ki naj bo v obdobju dojenja vsaki mamici na dosegu roke za navdihujoče branje. Običajno si matere močno želijo dojeti, pa dobijo za to premalo podpore. Družba mora v večji meri spoznati, kako pomembna je vez med materjo in otrokom in da jo je vredno spodbujati in podpirati. Kot je v spremni besedi zapisala Ana Pavec, prevajalka in svetovalka za dojenje, je knjigo želela prinesiti v slovenski prostor, ker opaža veliko pomanjkanje podpore dojenju. »Želim si razširiti vedenje o povezavi med dojenjem in (ne)plodnostjo. Predvsem pa ponuditi slovenskim vernim materam duhovno podporo in spodbudo pri dojenju.« Bogastvo knjige je predvsem v njenem neutrudnem zagovorništvu dojenja – da dojenje ni le možnost, ampak norma; da so težave pri dojenju najpogosteje prehodne narave in da se jih je s pravimi informacijami in podporo mogoče premagati; da je vredno vztrajati; da dojenje nagraduj – ves čas trajanja te neprecenljive vezi med materjo in otrokom. ■ I. Ž.

Založba Družina je izdala prevod knjige o dojenju, ki jo je napisala Sheile Kippely, zagovornica dojenja, sobivanja matere in otroka ter naravnega načrtovanja družine.

PODLISTEK

TANJA MLAKAR

HALO, BOG – ME SLIŠIŠ?

»Saj bomo spet šli, prihodnje poletje.« Njegov pogled je bil usmerjen v televizor in ni bilo videti, da bi popustil pri svojem, je jezno pomislila Marjana.

»Počitnice so pred vrati, lahko bi šli že zdaj,« je Marjana spet poizkusila.

»Verjemi mi, jeseni v tisti hiši ni prav nič lepo. Poleg tega je mrzlo in ne vem, ali še dela stara centralna napeljava.«

»Nič hudega, če ne dela. V sobi je krušna peč in v kuhinji bomo zakurili štedilnik na drva.« Zdaj je Andrej ugasnil televizor.

»Bi res kurila štedilnik? Saj ga nisi še nikoli,« jo je pogledal.

»Zakaj pa ne, ti mi boš pokazal, kako se to stori,« je odvrnila.

»Očka, prosim, pojdemo tja,« se je spet tiho oglasila Ana. Nekaj časa ju je opazoval in premišljeval. Zdelo se je, da tehta, kaj naj stori.

»Potrudil se bom, da bom lahko dobil dopust,« se je naposled odločil.

»Jupi!« je zavpila Ana in skočila k njemu v naročje. Marjana je bila tudi vesela, a je tiho obsedela. Če bo tako težko speljala nameravani pogovor z njim, bo prej obupala.

Veseli ob vrnitvi v hišo na vasi je bilo veliko. Teta Rozi jih je zdaj, ko je poznala vso Andrejevo družino, takoj prišla pozdravit.

»Pridite na čaj,« jih je povabila, še preden so znesli stvari iz prtljažnika. Dan je bil sončen, a hladen, zato se povabila niso branili.

»Koliko listja je na tleh,« se je naokrog oziral Andrej, ko so šli k sosednji hiši. Topel čaj in domača potica, ki jo je narezala teta Rozi, je vsem teknila.

»Ana, res si se vrnila,« je stara teta gledala zdaj enega, zdaj

drugega, a videlo se je, da je najbolj vesela otroka.

»Počitnice imam,« je odvrnila deklica.

»Zdaj se bova večkrat videli,« je odvrnila stara ženica in Ana je veselo pokimala. Ko so poklepetali še o tem in onem, so se poslovili.

»Delo kliče,« je odkimal Andrej, ko jih je vabila, naj še malo ostanejo.

»Pridite jutri k nam na kosilo,« jo je ob odhodu prijazno povabila Marjana. Rozi jo je vprašujoče pogledala, potem pa še Andreja.

»Pridi, teta, saj imaš čas,« je povabil še Andrej. Malo je pomislila, potem pa prikimala.

»Potem bom prišla.« Oni trije pa so se prijeli za roke in so odpravili nazaj.

»Dan je konec oktobra že krajši, torej bo treba zakuriti, da nas zvečer ne bo zeblo,« je rekel Andrej, ko so se vračali od Rozi. Nenadoma se je zdelo, da je tudi on vesel, da se je vrnil v kraj svojega otroštva.

Kako drugačni so bili ti dnevi od poletnih, je premišljevala Marjana. Že od nekdaj je bila jesen njen najljubši letni čas, zdaj ko so dneve preživljali na deželi, je to občutila še bolj. Jutranje meglice v dolini pod vasjo in rosa na jutranji travi so jo pozdravile, ko je zjutraj stopila pred hišo. Dnevno je bilo treba grabiti listje, saj je sproti odpadalo z drevja. Vonj po zakurjenem je dodal svoj čar. Čeprav se je Andrejeva bojazen izkazala za upravičeno in centralna kurjava ni delovala, jih to ni nič motilo. Zjutraj je zakuril Andrej, čez dan je za ogenj skrbela ona. Tudi Ana se je silila, a ji nista dovolila. Občasno je prišla še Rozi in na Marjanino vprašanje povedala tudi kakšno zgodbo iz Andrejevega življenja. Iz povedanega je bilo slutiti Andrejevo močno povezanost s starši. In še nekaj: globoko vero te družine. Rozi je to omenila le mimogrede, a videlo se je, da Andreju ni najbolj prav. Potem je tudi Rozi utihnila. Ob vsakdanjih opravilih okoli hiše so se dnevi hitro

prevesili v noč in takrat je napočil najlepši čas. Topla krušna peč je vabila v svoje naročje. Vsi trije so se spravili nanjo, kartali ali prebirali vsak svojo knjigo. Andrej je nekajkrat prese-netil in na peč prinesel kuhano vino, Ani pa vroč kakav.

»Kot princeski sva, a ne, mami?« jo je Ana zadovoljno pogledala. Deklica je nadvse uživala. Toda pogovor z možem se je iz dneva v dan odmikal. Prelepe je, da bi ta čas pokvarila s tem, se je sama pred seboj opravičevala. A nekje v sebi je vedela, da bo tudi to enkrat treba opraviti.

»SESTRICA, RADA TE IMAM!« je zvečer, ko je še vedno ležala na krušni peči, napisala Ana. Andrej je sedel na stolu in gledal poročila po televiziji, Marjana pa je bila v kopalnici. »Očka, teta Rozi mi je povedala, da si tudi ti želel imeti bratca ali sestrico, ko si bil majhen.« Ko je to izgovorila, ga je vprašujoče pogledala. Nekaj časa je bila tišina, potem se je ozrl na peč.

»To ti je povedala?« Ana je prikimala.

»Večkrat sem pomislil, da bi bilo lepo, če bi imel še koga.«

»Vem, mi je teta Rozi povedala, da si molil za to.« Nenadoma je tišina zarezala v prostor.

Andrej se je nemirno presedel, potem pa ugasnil televizor.

»Res je,« je tiho odvrnil. Spet je zavladala tišina.

»Prideš malo k meni na peč?« ga je tiho poklicala. Andrej je prikimal, potem pa počasi vstal in splezal na peč.

»Si bil žalosten, ker nisi dobil bratca?« Pogledal jo je in prikimal.

»Bil sem žalosten, posebej še potem, ko mi je mama povedala, da tudi ona moli za to, da bi z očetom dobila še enega otroka.« Ko je to izrekel, je globoko vzdihnil.

»Očka, ali veš, da tudi jaz molim za dojenčka?« Andrej se je stresel in dvignil pogled.

»Res?« Ana je prikimala.

»Že dolgo časa prosim Boga, da bi dobila bratca ali sestrico.«

»Verjetno te ne bo uslišal,« je tiho odvrnil.